

การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ของภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย*

The Development of Local Politics Through the Participation Process of the People's Sector in a Democratic Way

สุพัฒพงศ์ แยมอิม

Suphatpong Yamim

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author. Email: Supatpong2525@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการต้องการศึกษาและอธิบายให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยใช้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ด้วยกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย ตามรูปแบบในการพัฒนาการเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พร้อมกับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ในการขับเคลื่อนงานประเทศในแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศไทยนั้น ผู้เขียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน สังคม ท้องถิ่น การเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีบทบาทในการพัฒนาและการขับเคลื่อนพื้นที่เป็นตัวตั้งในชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมถึงการพัฒนามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และความสำคัญกับการพัฒนาแบบบนลงล่าง (Top-Down) และล่างขึ้นบน (Bottom-Up) โดยมีการเน้นสายงานไปตามรูปแบบตามกระบวนการที่ปฏิบัติจริง ๆ ตามสายบังคับการ เพื่อความเสมอภาคและถ่ายทอดวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของปัญหาและสภาพการเปลี่ยนแปลงข้อจำกัดของกลไกรัฐที่ไม่สามารถตอบปัญหาความต้องการ หรือการแก้ไขปัญหาได้ครอบคลุมและทันทั่วถึง สุดท้ายผู้เขียนเสนอแนะว่าการเมืองท้องถิ่นด้วยกระบวนการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยสู่การพัฒนาชุมชน สังคม ท้องถิ่น โดยใช้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้มีส่วนร่วมในการใช้พื้นที่ท้องถิ่นเป็นตัวแทนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการตื่นตัวจากประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การเมืองภาคประชาชน; การปกครองส่วนท้องถิ่น; การมีส่วนร่วมการพัฒนา; ชุมชนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research article is to investigate and explain the important role of local politics and government through the participatory process of the people's sector, as well as the development process through the participatory process of the people's sector in a democratic approach. The researcher focuses on the development of community, society, locality, politics, and people participation in mobilizing the country based on the 20-year

*Received May 6, 2021; Revised June 4, 2021; Accepted December 30, 2022

national strategy, as well as developing cooperation with both the private and public sectors. Top-down and bottom-up development has been implemented, with a focus on the line of work according to the process that has actual operations based on the line of command for equality as well as the transfer of people's ways of life in the face of problems and changing conditions caused by the limitations of the state mechanism, which cannot comprehensively and timely respond to or solve people's problems. Finally, the researcher suggests that local politics can be developed through a democratic participatory process of the people's sector, which can result in the development of community, society, and locality by involving people and civil society in developing local community. This is considered to be the true awakening of the people.

Keywords: People's Politics; Local Government; Participation in the Development; Local Community

บทนำ

การเมืองการปกครองท้องถิ่นด้วยกระบวนการพัฒนาโดยใช้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในรูปแบบในการพัฒนาของการเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พร้อมกับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ในการขับเคลื่อนงานประเทศในแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน สังคม ชุมชน ท้องถิ่น การเมือง และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีบทบาทในการพัฒนาและการขับเคลื่อนท้องถิ่นพื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจากฐานรากอย่างแท้จริง รวมถึงการพัฒนามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นร่วมกัน หรือที่ทางภาคประชาชนและภาคประชาสังคม คือ รูปแบบการพัฒนาการศึกษาผลกระทบจากนโยบายรัฐต่อสิทธิ และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ความซับซ้อนของปัญหาและสภาพการเปลี่ยนแปลง ข้อจำกัดของกลไกรัฐ ที่ไม่สามารถตอบปัญหาความต้องการ แก้ไขปัญหาได้ครอบคลุมและทันทั่วทั้งที่ได้ รวมถึงการขยายการพัฒนาการเมืองการรวมศูนย์อำนาจจากเดิมที่ส่วนกลางสู่การพัฒนาชุมชน สังคม ท้องถิ่น โดยใช้การเมืองภาคประชาชนและภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการใช้พื้นที่ตำบลในชุมชนเป็นตัวตั้งในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น หรือเรียกรูปแบบการพัฒนาท้องถิ่นแบบ (Top Down) (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018)

นอกจากนี้การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กร ทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทาง การเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม สาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุก รูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม Niyomvet, (2011)

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม จะเห็นได้ว่าปัญหาและอุปสรรค คือการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญและสามารถใช้สิทธินั้นได้อย่างเต็มที่ถึงแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การใช้สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นไปได้มากขึ้น แต่ถ้าหากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้กฎหมายอยู่การใช้สิทธิดังกล่าวก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นที่จะต้องรับรู้ถึงสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่นและเพื่อให้เป็นไปตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักการกระจายอำนาจและแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น (Participation of the People, 2015)

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมา มีการตั้งข้อสังเกตว่าการศึกษการเมืองภาคประชาชน กับแนวทางการพัฒนามีบทบาทการขับเคลื่อนงานการทำงานเชิงพื้นที่ เน้นชุมชนและการเมืองท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เป็นตัวขับเคลื่อนเป็นพลวัตการเปลี่ยนแปลงในฐานะรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนการเข้ามามีบทบาทการทำงานในโครงสร้างของชุมชน ท้องถิ่น จากนั้นจะอธิบายความสำคัญของการเมืองภาคประชาชนการมีส่วนร่วมต่อขบวนการพัฒนาการเมืองปกครองท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ชุมชน ท้องถิ่น ด้วยพลวัตการเปลี่ยนแปลงของภาคประชาชน ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอบทความเรื่องการเมืองการปกครองท้องถิ่นด้วยกระบวนการพัฒนาโดยใช้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหลักประชาธิปไตยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจะวิเคราะห์และนำเสนอในประเด็นของรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นในการบูรณาการหรือการสร้างองค์กรเครือข่ายชุมชนให้เกิดพัฒนาในส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วม เช่น การสร้างฉันทามติ การสร้างทัศนคติของสาธารณชน หรือการเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาคประชาชน

แนวทางการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นตามหลักสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับและมักถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาของระบบการปกครอง แบบรวมศูนย์อยู่ที่รัฐบาล รวมถึงหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้แก่ แนวทางการปฏิรูปที่เน้นโครงสร้างและการกระจายอำนาจ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า โครงสร้างระบบราชการที่มุ่งเน้นการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางของภาครัฐเป็นสำคัญจะทำให้การทำงานล่าช้าขาดประสิทธิภาพ และที่สำคัญจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างและการกระจายอำนาจให้ขยายไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น

ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีมีการกำหนดให้กลุ่มภาคประชาชนในทุกๆ ระดับมีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง ตามหลักสากลที่มีการพัฒนาการเมืองการปกครองมาแล้ว

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

(Bualam, 2002) นอกจากนี้ Supkampang, (2009) กล่าวอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมนั้น

ดังนั้นแล้ว การมีส่วนร่วม (Participation) นั้นยังสรุปได้ว่า 1. การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่ 2. ร่วมกันคิดเรื่องสาเหตุปัญหาของชุมชน และลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดเป้าหมายที่สำคัญ 3. ร่วมมีวางแผนการดำเนินงาน 4. ให้ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ด้วยความรู้ความสามารถ 5. ร่วมติดตามและประเมินผลในการตรวจสอบปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา 6. ร่วมรับผลประโยชน์ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

พัฒนาการของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำหรับประเทศไทย นับตั้งแต่ช่วงปี 2535 กระแสการกระจายอำนาจได้ถือเป็นตัวแปรสำคัญยิ่งในการปฏิรูปการเมืองการปกครองของประเทศ จนเกิดกระแสผลักดันให้เกิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในระดับตำบล ในปี 2537 ซึ่งต่อมา หลังการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ก็ได้ทำให้เกิด “ระบบการปกครองท้องถิ่น” ขึ้นในประเทศไทย อย่างสมบูรณ์ทางโครงสร้างและมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่รวมถึงกรุงเทพมหานครและพื้นที่ซึ่งมีการบริหารรูปแบบพิเศษขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองของประเทศเพื่อทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ได้โดยง่ายรวมทั้งถูกคาดหวังว่าจะสามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจึงมีเหตุผลที่มานั้นเป็นความจำเป็นสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เหตุผลทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดการกระจุกตัวเกิดภาวะความแตกต่างของระดับชั้นความเจริญที่ขยายตัว มากขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น สาเหตุก็เนื่องมาจากความเจริญเติบโตก้าวหน้าทางด้านต่างๆ ที่ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นอยู่รอบบริเวณศูนย์อำนาจในส่วนกลางเป็นหลักเท่านั้นทำให้ความแตกต่างเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทวีความรุนแรงอย่างชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเหตุผลทางโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมจนเกิดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

2. เหตุผลทางการเมือง ซึ่งเมื่ออำนาจอยู่ที่ส่วนกลางและเป็นผู้ตัดสินใจ การใช้ ทรัพยากรของแผ่นดินจากท้องถิ่นก็จะน้อยมาก ขณะที่หากมีการเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้มีมากขึ้นก็จะสามารถลดความเข้มข้นของการแข่งขันอยู่ในพื้นที่เดียวได้จึงจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจเพื่อระดมคนที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางด้านต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

3. เหตุผลทางวัฒนธรรมจากการที่มีความแตกต่างหลากหลาย จึงจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมซึ่งสามารถทำได้ด้วยการลดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง รวมทั้งกำกับดูแลอำนาจรัฐมากขึ้นถึงแม้ว่าเหตุและปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะก่อให้เกิดกระแสผลักดันการกระจายอำนาจการปกครองขึ้นในประเทศไทยมาอย่างยาวนานหลายทศวรรษ การปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับองค์กรปกครองในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นก็ยังไม่ได้ถูกดำเนินการให้

เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยเฉพาะยังไม่ สามารถก่อให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานของท้องถิ่นหรือมิได้ทำให้เกิดการกระจาย เจ้าหน้าที่ลงไปในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจังแต่อย่างใด

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่จัดทำระเบียบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเป็นการเฉพาะขึ้นมา เช่น ระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยการรับฟังความเห็น และทำความเข้าใจกับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า พ.ศ. 2559 (ระเบียบ กกพ.) ซึ่งเป็นระเบียบที่ใช้ในกิจการเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าขนาดเล็กและเป็นพลังงานทางเลือก กล่าวได้ว่าระเบียบและแนวทางปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนข้างต้นมีวัตถุประสงค์หลักที่เหมือนกันคือ เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านั้นไปประกอบการพิจารณาการพัฒนาโครงการให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างรัฐ ชุมชน และผู้พัฒนาโครงการ ซึ่งหมายความว่า **“โครงการพัฒนาต่างๆ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อโครงการนั้นต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน”** เมื่อพิจารณาในด้านรูปแบบของการมีส่วนร่วม ที่กำหนดไว้ในระเบียบต่างๆ พบว่าการจัดประชุมที่เป็นทางการเป็นรูปแบบที่นิยมอย่างแพร่หลาย ซึ่งในความจริงแล้วรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย และสุนทรียสนทนา สามารถระดมความคิดเห็นได้หลากหลาย และมีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบการพัฒนาสังคม ส่วนนี้เป็นการนำความรู้สังคมวิทยาไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ หรือตามแผนที่วางไว้ล่วงหน้าส่วนประกอบของโครงสร้างที่สำคัญมีสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นองค์การสังคมและส่วนที่เป็นสถาบันสังคม ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบ 4 ประการดังได้กล่าวมาแล้ว

ดังนั้น การพัฒนาสังคมจึงพัฒนาทั้งองค์การและสถาบันสังคมทำให้ทั้งคนในองค์การสังคมและกฎระเบียบหรือวัฒนธรรมมีความเจริญก้าวหน้าเป้าหมาย นักพัฒนาดำเนินการพัฒนาชุมชน หรือสังคมและทำการวิจัยการพัฒนามาร่วมกับประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนาทั้งตัวชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชนพัฒนาแล้วเขาจะห่วงเพราะถือเป็นงานของเขาในเชิงวิชาการการพัฒนาสังคมนับเป็นการกระบวนการทางสังคม (social process) ที่สำคัญ เพราะการมีกระบวนการนี้ทำให้สังคมไม่อยู่นิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองจากความไม่เจริญพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ครอบครัวมีความมั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็งและประชาชนที่ได้รับการพัฒนา มีความสุข

1. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาทางด้านการผลิต การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การลงทุน
2. การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาทางด้านจิตใจแบบแผน พฤติกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ของคนในสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม
3. การพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสร้างกระบวนการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยและประชาชนภายในประเทศมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย เป็นต้น

แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการนำความรู้สังคมวิทยาไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการหรือตามแผนที่วางไว้ล่วงหน้าส่วนประกอบของโครงสร้างที่สำคัญมีสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นองค์การสังคมและส่วนที่เป็นสถาบันสังคม ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบ 4 ประการดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น การพัฒนาสังคมจึงพัฒนาทั้งองค์การ

และสถาบันสังคม ทำให้ทั้งคนในองค์กร สังคมและกฎระเบียบหรือวัฒนธรรมมีความเจริญก้าวหน้าเป้าหมาย นักพัฒนาดำเนินการพัฒนาชุมชนหรือสังคมและทำการวิจัยการพัฒนาร่วมกับประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนา ทั้งตัวชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชนที่เขาอยู่ การดำเนินการพัฒนาโดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมจะทำให้ ชาวบ้านได้รู้และเข้าใจการทำงาน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลการพัฒนา แล้วเขาจะหวงแหนเพราะถือเป็น งานของเขา ในเชิงวิชาการ การพัฒนาสังคมนับเป็นการกระบวนการทางสังคม (social process) ที่สำคัญ เพราะการมีกระบวนการนี้ทำให้สังคมไม่อยู่นิ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองจากความไม่เจริญพัฒนา ให้ เจริญก้าวหน้า ครอบครัวมีความมั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็งและประชาชนที่ได้รับการพัฒนามีความสุข และ ยังสามารถกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน และการระดมการแก้ไขเพื่อความเสมอภาคกัน

1. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาทางด้านการผลิต การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การลงทุน
2. การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาทางด้านจิตใจแบบแผน พฤติกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ ของคนในสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม
3. การพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสร้างกระบวนการปกครองให้เป็น ประชาธิปไตยและประชาชนภายในประเทศมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย เป็นต้น

บทบาทการเมืองภาคประชาชนและภาคประชาสังคมด้วยกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

การเมืองภาคประชาชน คือ การเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะโดยตรง โดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมือง หรือหน่วยงานราชการ การเมืองภาคประชาชนเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ของการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งย้าแนวคิดที่ว่า "การเมืองไม่ใช่แค่การเลือกตั้ง" การเมือง ภาคประชาชนเป็นคำจำกัดความโดย (Eowsriwong, 2003) นอกจากนี้ กระบวนการประชาสังคมเป็นเรื่อง สมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมเกลียวมากกว่าความแตกต่าง การเมืองภาคประชาสังคม มีความหมาย ใกล้เคียงกับความชุมชน แต่ความเป็นชุมชนนั้นเน้นในเรื่องการสร้างชนบทที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการภาค ประชาสังคมมีขนาดใหญ่กว่าเป็นชุมชน ลักษณะแบบนี้เป็นอารยะสังคมที่ครอบคลุมกระบวนการทางสังคม ทุกชนชั้น รวมถึงชั้นกลางในเมืองที่มีความผูกพันของผู้คนที่หลากหลายบนพื้นฐานแห่งความร่วมมือด้วยสำนึก ที่มีต่อความเป็นพลเมืองของประชาชนที่เข้ามามีบทบาทร่วมกัน Laothammatha, (1995) อีกทั้ง ยังมีบทบาท สำคัญในการจัดการเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมอันหลากหลายที่ประชาชนจัดขึ้นมาเพื่อผลักดันการดำเนินงานของประชาชน ในรูปแบบกระบวนการหรือกิจกรรมที่มีความหลากหลายที่ประชาชนจัดขึ้นมาในรูปแบบ องค์กร กลุ่ม ชมรม สมาคม เพื่อที่จะต้องการเปลี่ยนสังคม ชุมชน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐและภาคเอกชน

ดังนั้นแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องมารวมออกแบบการเมืองสมัยใหม่ๆ การทำงานการเมืองแบบมีส่วนร่วม ของของทุกภาคส่วนในการพัฒนาชาติบ้านเมืองและต้องการพัฒนาประเทศไปพร้อมๆ กับการเมืองควบคู่กับ การพัฒนาการเมืองแบบมีส่วนร่วมร่วมกันจากประชาชนอย่างแท้จริงนั่นก็คือ การเมืองจากการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการออกแบบการทำงานร่วมกันในเชิงพื้นที่ คือ ชุมชน ตำบล เมือง จังหวัด จากการมีส่วนร่วม ของประชาชนฐานราก ในการออกแบบเป็นเครือข่ายทางการเมืองในการทำงานร่วมกันในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ตำบล ชุมชน สู่ท้องถิ่นจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ยังต้องอาศัยขบวนการประชาสังคมแนวใหม่ เข้ามา เป็นเป้าประสงค์หลักในการเคลื่อนไหวภายใต้รากฐานของชุมชนที่สามารถเรียกร้องและรักษาระบบกฎเกณฑ์ที่ วางไว้อย่างมีศักยภาพเพื่อลดการสร้างกระบวนการใหม่ๆ ภายใต้ความขัดแย้งอื่นๆ ได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายอำนาจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหาร การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ ดังนั้น ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ ของท้องถิ่นแล้ว จะทำให้การบริการสาธารณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับทราบขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่างๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริต และความขัดแย้งในการทำงาน (Office of the National Commission for Decentralization, 2020)

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน โดยตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา เป็นผลให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดศักราชใหม่ของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ก่อให้เกิดหน่วยปกครองในระดับพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ยังมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล นับรวมจำนวนกว่าหมื่นแห่งทั่วประเทศเพื่อให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ต่อมาภายหลังยังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เพิ่มอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นเป็นลำดับ (Sathitniramai, 2012) ทั้งนี้ ในการพิจารณาละเมิดเรื่องใด หากที่ประชุมเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนหรือเป็นเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน หรือเป็นเรื่องที่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม ประชาคมชุมชน คณะกรรมการชุมชนอาจมีมติให้มีการประชุมประชาคมชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็น เรื่องดังกล่าวก็ได้

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความจำเป็นดังจะเห็นได้ว่าการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง

แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชน เข้ามามีบทบาทในการทำงานและการขับเคลื่อนการเมืองในเชิงพื้นที่มากขึ้นไม่ว่าทางชุมชนท้องถิ่น มี พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นเครื่องมือให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วมและมีเวทีการทำงาน การพัฒนาการออกแบบ การเมืองภาคประชาชนร่วมกันเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน

ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำงานอย่างบูรณาการของประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานท้องถิ่น ท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจากฐานราก จากการแสดงความคิดเห็น ในการร่วมกันออกแบบการทำงานร่วมกันในการทำงานการพัฒนา ทางการเมือง การปกครอง อย่างแท้จริง

ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเมืองภาคประชาชนในรูปแบบใด การเคลื่อนไหวภาคประชาชน หรือภาคประชาสังคม (civil society movement) หรือภาคพลเมือง ดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญ คือพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active citizen) มุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิและมุ่งประโยชน์สาธารณะ (common good) เป็นพลังสำคัญ นัยโดยทั่วไปของ “พลเมือง”(citizen) กำหนดไว้ 2 ระดับคือ ระดับของการเป็นพลเมืองตามสภาพทางกฎหมายและการเมือง ซึ่งเป็นความหมายพื้นฐานที่ว่าพลเมืองคือฐานะสมาชิกของรัฐและชุมชน มีสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมาย การกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือกฎหมาย การเคลื่อนไหวสังคมทางการเมือง การยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองในประเด็นต่างๆ หรือการแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง แรงบันดาลใจของพลเมืองกับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะพลเมืองจะเกิดจากความต้องการ 3 ประการ คือ

1. ความต้องการควบคุมความไม่แน่นอนในอนาคต
2. ความต้องการแก้ปัญหาหรือทำให้ดีขึ้นของชีวิตสาธารณะของตนซึ่งรัฐหรือการเมืองในแบบที่คุ้นเคยแก้ไขไม่ได้หรือไม่เคยแก้ไข
3. ความต้องการเยียวยาความสัมพันธ์ที่อ่อนแอของชุมชนและความส่อถ่วงทางการเมืองด้วยการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งพลเมืองในการเมืองภาคพลเมืองจะครอบคลุมทั้ง 2 ระดับของการเป็นพลเมือง ด้วยสำนึกพื้นฐานของการเป็นพลเมืองในการเมืองภาคพลเมืองเป็นดังนี้

- 3.1 การมีเสรีภาพในการปกครองตนเอง ตระหนักในอำนาจอธิปไตยของตนเอง
- 3.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ตระหนักได้ว่าการทำหน้าที่ของตนอย่างต้นตอ รู้เท่าทันและใช้ปัญญาและมีส่วนร่วมคือการกำหนดชีวิตสาธารณะของตนเอง (self-determination)
- 3.3 พลเมืองต้องทำงานร่วมกับรัฐและการเมืองระบบตัวแทนเป็นหุ้นส่วนที่สนับสนุนและเกื้อกูลกัน ไม่ล้มล้างหรืออยู่คนละฝ่าย เพราะพลเมืองต้องอาศัยการทำงานเชิงโครงสร้างโดยภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อบ้านเมืองและสังคม ดังนั้น การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม จึงเป็นของคู่กัน
- 3.4 การเป็นพลเมืองไม่มีความหมายเพียงพลเมืองแห่งประเทศใด แต่ในระบอบประชาธิปไตยเสรี (Liberal democracy) ที่เปิดกว้างในความเท่าเทียมและสิทธิเสรีภาพระดับโลก พลเมืองจึงต้องตระหนักรู้ในระดับสากลร่วมด้วย การเมืองภาคพลเมืองในที่นี้จึงเป็นการรวมตัวของพลเมืองที่เป็นเจ้าของอำนาจการปกครองตนเอง (self-government) มีความเชื่อมั่นในการกำหนดอนาคตประเทศชาติ (self-determination) มีอำนาจในการถ่วงดุลการใช้อำนาจของตัวแทนที่ได้รับการเลือกเข้าไปโดยชอบธรรมสู่การพัฒนาท้องถิ่น ท้องถิ่น จากฐานราก สู่ความเข้มแข็ง

ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง คือต้องการพัฒนาแบบ Top Down แสดงให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องมองเห็นความสำคัญทั้งในส่วนของการสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ที่มองแบบบนลงล่าง (Top-Down) และส่วนของทฤษฎีล่างขึ้นบน (Bottom-Up) ที่เน้นในส่วนของผู้ปฏิบัติจริงๆ เหมือนดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าข้าราชการปฏิบัติการเป็นกลุ่มคนที่อยู่ตรงกลางระหว่างผู้บริหารกับประชาชนผู้รับบริการ จึงมีความสำคัญที่จะต้องมองปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็น 2 ส่วน ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งเป็นการมองแบบบนลงล่าง (Top-Down) ตามแบบสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) คือต้องเป็นผู้ที่ต้องรับการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนงานจากผู้บริหารเพื่อสามารถที่จะนำไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้องและ มีประสิทธิภาพศึกษาผลกระทบ

จากนโยบายรัฐต่อสิทธิ การปลูกสร้างพลัง ปลูกกระแสการพัฒนาจากล่างสู่บนโดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การสื่อสาร แสดงรูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เพื่อการเรียนรู้และขยายผล การสร้างพื้นที่กลาง ให้ทุกภาคส่วนมาเชื่อมร้อย และสนับสนุนการขับเคลื่อนงานร่วมกัน และการสร้างและพัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลงทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายแนวทาง รวมทั้งการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ตำบล จังหวัด ภูมิภาค ภูมิโนเวศน์ จัดระดับการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ การกำหนดทิศทางการพัฒนาโดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นศูนย์กลาง จัดทำแผนและเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องกระแสการยอมรับของขบวนการองค์กรชุมชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง และเชื่อมโยงกันเป็น ขบวนการทั้งประเทศ ขบวนการพื้นที่รูปธรรมการจัดการตนเองของพื้นที่ และประเด็นงานความร่วมมือกับ ภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูป กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องและระบบการบริหาร ราชการแผ่นดิน และแผนงบประมาณเชิงพื้นที่ ที่ประชาชนมีความคิดความสามารถเพิ่มขึ้น องค์กรชุมชน เข้มแข็งมีความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้นและปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ โครงสร้างและนโยบายของรัฐ

สรุป

การเมืองภาคประชาชน คือรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่จะมุ่งสนใจและให้ความสำคัญการพัฒนาและตัวแปรการขับเคลื่อนทางสังคมที่มีความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาและการเคลื่อนไหวทางการเมือง ภาคพลเมือง ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ในการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ทางสังคม รวมถึงบทบาททางสาธารณะและ การเมืองภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ที่เข้มแข็งก็จะนำพาสังคม ชุมชน และ องค์กร ที่จุดหมายปลายทางตามเป้าหมายในการพัฒนา การปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมพื้นที่ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามระบอบวิถีระบอบประชาธิปไตยจากฐานรากสู่ชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเองที่เป็นประโยชน์และอำนาจการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนตามวิถีทางการเมือง บทบาทของ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (โดยเฉพาะของชนชั้นล่าง) หรือสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองภาคประชาชน” มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากนับแต่ปี 2535 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ในมิติของการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เป็น รูปธรรมก็เป็นเช่นเดียวกัน ขบวนการประชาชนของไทยภายหลังการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทยก็เปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ของตนเองอย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบอกกล่าวการจัดตั้ง องค์กรปฏิวัติทางชนชั้นแบบพรรคการเมืองในอดีตเพื่อยึดอำนาจรัฐ มาสู่ “การเมืองภาคประชาชน” ซึ่งมีการ จัดตั้งองค์กรแบบเครือข่าย (Network) ที่เชื่อมโยงกันอย่างหลวมๆ ผ่านประเด็นของความล้มเหลวจากการ พัฒนาของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ไม่มุ่งยึดอำนาจรัฐ แต่เน้นการเมืองนอกรัฐสภา โดยใช้สิ่งที่เรียกว่า “การเมือง บนท้องถนน” หรือปฏิบัติการท้าทายซึ่งหน้า (Direct Action) เป็นยุทธวิธีหลัก และมักมีขบวนการเคลื่อนไหว ทางสังคมนรูปแบบใหม่หรือ NSM เป็นตัวแบบหรือแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ทั้งนี้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ยังต้องมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยต้องการพัฒนาแบบ แบบบนลงล่าง (Top-Down) และส่วนของทฤษฎีล่างขึ้นบน (Bottom-Up) ที่เน้นในส่วนของผู้ปฏิบัติจริงๆ เพื่อการสร้างความมั่นใจในการ บริหารให้แก่มหาชนส่วน ซึ่งมีการบวนการดำเนินงานที่แตกต่างกันโดยลงสู่ภาคประชาชนที่เป็นรูปธรรม ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้นแล้ว การพัฒนาการเมืองภาคประชาชนด้วยแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การเมืองท้องถิ่นด้วยกระบวนการพัฒนาโดยใช้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย นั้นจำเป็นต้องศึกษาผลกระทบจากนโยบายรัฐต่อสิทธิ การปลูกสร้างพลัง ปลูกกระแสการพัฒนาจากล่างสู่บน

โดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การสื่อสาร แสดงรูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เพื่อการเรียนรู้และขยายผล การสร้างพื้นที่กลางให้ทุกภาคส่วนมาเชื่อมร้อยโยงกันเพื่อการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานร่วมกัน และการสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงทุกระดับอย่างต่อเนื่องในการสังเคราะห์หลากหลายแนวทางการพัฒนา การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ตำบล จังหวัด ภูมิภาค จัดระดับการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ของพื้นที่การกำหนดทิศทางการพัฒนาโดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยการภาคประชาชนต่อการ จัดการท้องถิ่นตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ด้านการปกครองเพื่อเป็นเป้าหมายเดียวกันต่อการไปสู่ประชาธิปไตย

1.2 ภาคประชาชนสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพฐานรากของตนเองเพื่อให้ประชาชนจัดการตนเองให้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในยุคดิจิทัล

2.2 ศึกษาการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านนโยบายสาธารณะเพื่อความเป็นประชาธิปไตย

References

- Anak, L. (1995). *Two Nakhra Democracy: Guidelines for Political Economy Reform Democracy*. Bangkok: Torch Printing Project.
- _____. (1996). *Looking at the Thai Political Economy*. Bangkok: Torch Printing Project.
- Anurak, N. (2011). *Political Development and Public Participation*. (1st ed.). Bangkok: Printing Office, Senate Secretariat.
- Borwornsak, U. (2011). *Report of Studies on Public Participation in Public Policy Processes*. 2nd Edition. Bangkok: A. P. Graphic Company Limited Design and Printing.
- Apichat, S. (2012). *Constitution, Decentralization and Public Participation*. (1st ed.). Bangkok: October Printing House.
- Chairat, C. (2002). *New Social Movements*. (2nd ed.). Bangkok: Vipasa.
- Kanuengnjsri, B. (2002). *Guidelines for the Promotion of Participatory Democracy under the Constitution of the Kingdom of Thailand 1997: Problems, Obstacles and Solutions*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Krittiya, A. (1999). *Thai Civil Society Movement: Movement of Citizenship*. Nakhon Pathom: Research Project and Civil Society Development, Mahidol University.
- Nithi, E. (2003). *Culture and Way of Thinking*. Bangkok: Matichon.

- Office of the National Commission for Decentralization. (2020). *Rights of Public Participation*. Retrieved November 30, 2021, from <http://www.odloc.go.th/03/05/2020>
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *National Strategy 2018 - 2037/Office of the Secretary of the National Strategy Committee. Office of the National Economic and Social Development Board*. 2nd Edition, Bangkok: Secretariat of the National Strategy Committee Office of the National Economic and Social Development Board.
- Oratai, K. (2009). *Confidant Guide to Public Participation for Local Administrators*. (1st ed.). Bangkok: Charansanitwong Printing.
- Participation of the People*. Retrieved November 13, 2020, from www.parliament.go.th/ewtdadmin/ewtdadmin/.../article_20130607103810.ppt
- Pattama, S. (2009). *People's Participation in the Process of Public Policy*. 2nd Edition, Bangkok: Research and Development Office King Prajadhipok's Institute.
- Paiboon, W. (2014). *People's Politics*. Bangkok: Institute for Community Organization Development.
- Tirayut, B. (1993). *Strong Society*. Bangkok: Mangmit Publishing.
- Watchara, C. (2002). *The Development of Political Participation and Participatory Democracy and Pluralism: Civil Politics*. Retrieved May 12, 2021, from <http://www.parliament.go.th/05/05/2020>